

עין משפט‏**ג**‏**נר מצוה**

 ז א מיי פיי מהל' טומאת צרעת הליה ופי' מהל' יבוס הלכה י:

ⓘ

תורה אור השלם

1. ואשה אל אחותה לא תקח לצרר לגלות ערוהה עליה ביהמ"ד וקרא ית יח 2. כי ישבו אחים יחדיו ומת אחד מהם וכן אין לו לא תהיה אשת המת החוצה לאיש וך יבמה יבא עליה ולקחה לו לאשה ויבמה:

דברים כה 3. כי כל אשר יעשה מכל החועבות האלה ונברחו בהפשות העשת מקרב עמם:

ויקרא יח כט

ⓘ

תוספות ישנים

למעטי דרב ודרב אסי. ואי'ת לימעט תרוייהו ממנינא דרישא דכיון דתנן ט"ו נשים ליכא למימר שייר וממעטי כולהו מדלא קתני להו כדאמר צפ"ק דקדושין (דף טו:) וכי'ת תנא ושייר והא ארבעה קתני וי"ל דהכא לא מצי למיתנינהו כדמסיק לפי שאינן בצר'ת צרה וליכא למעוטי מדלא קתני להו אלא מיימורא דמתני' וטעמא דרב אסי ודפליג עליה אפרש לקמן (א) בע"ה:

צפ"י שאינן בצרת צרה. ואי'ת דמשכחת לה צרת צרה לענין בועל שנשאת לאחיו (ט) ולו אשה אחרת ומת בלא בנים דפוטרת צרתה מן הבועל דלענין בועל נמי טומאה זה כמו לענין בעל ואם הלכה הצרה ונשאת לאחיו השני ולו אשה אחרת ומת כשם שהיא פטורה * כך צרתה פטורה וי"ל דכיון דלגבי בעל לא משכחת צרת צרה אין לנו להחמיר בטומאה דגבי בועל יותר מטומאה דגבי הבעל ועוד אר"י דדוקא בטומאה דכתיב גבי בעל הוי כעריות דכתיב בלשון לאו לא יוכל בעלה וגו' (דברים כד) אבל בבעול לא כתיב לאו אלא ונסתרה והיא נטמאה (במדב' ה) והא דפרץ לקמן (ד' יא:) (א) נבעלה ונסתרה כתיבה זה ונסתרה והיא נטמאה דמשמע דמהאי לחודיה דריש טומאה כתיב זה כעריות מלית למימר דלמאי דמשני למיקס עלה בלאו לא סגי כההוא דונסתרה והיא נטמאה:

מה אחות אשה מיוחדת בו. ואי'ת מה לאחות אשה שכן צידו לרבות כדפרץ צפ' הצא על יצמתו (לקמן דף נד. וטס) וי"ל דלהיקש דר' יונה דסוף שמעטין (דף ט.) סמך: **יבול' שאני מרבה אף שש עריות חמורות מאד**. המ"ל יכול שאני מרבה אף שלא במקום מזה: **טעמא דרבה רחמנא עליה הא לאו הכי הוה אמינא אחות אשה מייבמת**. ומימה לר"י דמנא ליה הא נימא דאי לאו עליה נמי אחות אשה לא מתייבמת דאין עשה דוחה לא מעשה שיש בו כרת ואיזנטיך עליה למיסר לאשמעינן דבעלמא דחי דכ"ג אמר לקמן טעמא דכתב רחמנא את שבתותי משמורו הא לאו הכי דחי וכי'ת דאשומע אני דברייתא קפריך דמשמע מצי משני רבא בסוף מסקנא ערוה גופיה לא צריכא קרא דאין עשה דוחה ל"ת שיש בו כרת אלא ע"כ שומע אני לאו דוקא והכי קאמר (ו) אם ת"ל דדחי הא כתיב עליה ומיהו עיקרא לאו להכי אתא ואר"י דאי בעלמא אין עשה דוחה לא תעשה שיש בו כרת לא ה"ל לתנא למדרש עליה לאיסורא ולא יצטרך לגופיה מנה להלן בנחות אשה אף כאן בנחות אשה ודאי סבר האי תנא עשה דוחה לא תעשה שיש בו כרת ולא צריך קרא להימירא ולהכי דריש ליה לגופיה לאיסורא ורב אשי דפרץ לקמן (דף ט.) ממאי דהאי עליה לאיסורא דילמא להימירא ארבא דמסיק דאין עשה דוחה ל"ת שיש בו כרת פריך כמו שפי' דחדא היכי משכחת לה כדמשני לקמן אקושיא דרב אשי דעיקר דקדוק הש"ס הוא מכא דלא דריש להימירא אלא לפי דעמו של מקשה היה פשוט דעשה דוחה לא תעשה שיש בו כרת השיז לו רבא האמת דאין כן: **לא תעשה שיש בו ברת מי דחי**. ואי'ת ואמאי לא ילפינן דלידחי מעשה דייבוס דדחי לא תעשה דכרת דאשת אח וכי'ת דהיינו הא דקאמר לקמן (דף ט:) אלא איזנטיך סד"א מיתי אחות אשה במה מצינו מאשת אח דא"כ היכי דחי עלה מי דמי התם חדא איסורא הכא מרי איסורי הא לא מפלגנין בשום מקום וילפינן מכללאים בצייתא אפי' מרי איסורי היכי בעי למילף ועוד דלקמן כי בעי למילף מפסח תמיד ומילה לא פריקני הכי ועוד דשציק הש"ס אשת אח דקאי זה ולא מסיק לה אלא לבסוף ועוד דחדא איסורא מיהא נילף מאשת אח אלא על כרחך לקמן לאו בכל דוכתי בעי למילף מאשת אח קאמי אלא דוקא אחות אשה כדמסיק

מאה צרוסיאן אסורות ומעיקרא נמי כי אמר יכול שאני מרבה אף שש עריות חמורות מה טעם מפני שחוקא כל העריות זו לזו ויזון דמקשינן הני שש לט"ו דהם סולם אסורות נקיס נמי ט"ו לש מה התם שלא במקום מזה אף הכא נמי שלא במקום מזה ואמינא דהני ט"ו אפילו שלא במקום מזה אסורות ולהכי איזנטיך ליה למימר שאין צרה אלא מאח (ב) ט"ו אינן אסורות אלא במקום מזה אלא אכל שלא במקום מזה שזי:

חמש עשרה נשים פרק ראשון יבמות

דרב ודרב אסי. דלאמר רב צרת סוטה אסורה שאם וינתה אשתו ולו אשה אחרת ומת בלא בנים שתיהן פטורות ורב אסי אמר צרת אילוניית אסורה שאם היה נשוי אילוניית ואשה אחרת ומת בלא בנים שתיהן פטורות ומרוייהו צפירקין (דף יא:). **צרת ממאנת**. הרי שהיה לאחיו יתומה קטנה ואשה אחרת ומת ומיאנה הקטנה ביצם זה היא וצרתה אסורה לו ומתני' אשמעי' דאף ע"ג דאסירא עליה לא מיפטרה מחליצה דאן איסורא מדרבנן היא * כדאימא צפירקין גזירה משום צרת בתו ממאנת: **מחזיר גרושטו**. אחיו שגירש אחת משתי נשיו ונשאת לאחר ועבר והחזירה לאחר מימת בעלה ומת בלא בנים * שתיהן אסורות א| להתיבסם ואשמעינן מיעוטא דמתני' דחליצה בעיא: **ליתנינשו**. לנסוטה ואילוניית כהדי הנך דמתני' הואיל ופטורות כרותיהן: **לפי שאינן בצרס צרה**. דכל הנך דמתני' איכא למיתני הלכה צרתה ונשאת לאחיו השני כו' שהרי אינה ערוה אלא לזה אבל לאחיו השני ראויות הן ואם ייבס אפי' את הצרה ולו אשה אחרת ומת ונפלו לפני זה פטורה אף הנכרית מפני שהיא צרת צרתה של בתו אבל בסוטה ואילוניית ליכא למיתני הלכה צרתה ונשאת לאחיו השני דהא על כל האחינן היא אסורה ושהאיסור צא לה מכא קדושי בעלה הראשון וכולן שזין בהן: **מנה"מ**. דערוה וצרתה וצרת צרתה לעולם פטורות: **עליה מה תלמוד לומר**. לכתוב לגלות ערותה כתיבה ומשמע נמי שצחי אשתו נאסרת עליו אחרותה ולאחר מימה מותרת: **שומע אני אפי'**. נפלה לפניו לייבוס אחת מן העריות מתיבס: **לצרור**. צרות הצרה משמע מדלא כתיב לצור: **ודונה צרס**. צפרסת עריות (ויקרא יח) כתיב בתר כולוהו ונכרתו הנפשות העושות וכל שזדונו כרת שגממו חטאת כדיליף צפירקין (דף ט:).

ט"ו נשים. מו ליכא עריות בכרת מוחך משש עריות של משנתניו שאין בהם כד ייבוס לעולם: **יכול שאני מרבה צו'**. שנשואות לאחרים שזיור צרותיהן אסורות לינשא לזה: **שאינן צרה אלא מאת**. הואיל ופטרה הכתוב מויקתו הרי היא עליו באיסור אשת אח שיש לה בנים שהיא צכרת דכתיב(ז) ערות אשת אחיך אבל בעלמא לא רמי' איסור אשת אח עלה ושריא ליה: **עונש מניין**. אם ייבס ערוה או צרתה: **ה"א אחות אשה מייבמת**. מייבס: **מאי טעמא**. והלא בכרת קאי עלה: **דאסי עשה**. דייבוס: **ודחי אם לא תעשה**. דמקרא ילפינן דלחי עשה ודחי ל"ת כדמפרש ואזיל: **לא תעשה גירדא מוגלן דדחי דכתיב**

עליה ונאמר להלן עליה אלא דאמר רחמנא יבמה יבא עליה דמסכתר טפי למדרש הכי ולאוקמי קרא לגופיה אלא דהאי סבר האי תנא עשה דוחה לא תעשה שיש בו כרת ולא צריך קרא להימירא ולהכי דריש ליה לגופיה לאיסורא ורב אשי דפרץ לקמן (דף ט.) ממאי דהאי עליה לאיסורא דילמא להימירא ארבא דמסיק דאין עשה דוחה ל"ת שיש בו כרת פריך כמו שפי' דחדא היכי משכחת לה כדמשני לקמן אקושיא דרב אשי דעיקר דקדוק הש"ס הוא מכא דלא דריש להימירא אלא לפי דעמו של מקשה היה פשוט דעשה דוחה לא תעשה שיש בו כרת השיז לו רבא האמת דאין כן: **לא תעשה שיש בו ברת מי דחי**. ואי'ת ואמאי לא ילפינן דלידחי מעשה דייבוס דדחי לא תעשה דכרת דאשת אח וכי'ת דהיינו הא דקאמר לקמן (דף ט:) אלא איזנטיך סד"א מיתי אחות אשה במה מצינו מאשת אח דא"כ היכי דחי עלה מי דמי התם חדא איסורא הכא מרי איסורי הא לא מפלגנין בשום מקום וילפינן מכללאים בצייתא אפי' מרי איסורי היכי בעי למילף ועוד דלקמן כי בעי למילף מפסח תמיד ומילה לא פריקני הכי ועוד דשציק הש"ס אשת אח דקאי זה ולא מסיק לה אלא לבסוף ועוד דחדא איסורא מיהא נילף מאשת אח אלא על כרחך לקמן לאו בכל דוכתי בעי למילף מאשת אח קאמי אלא דוקא אחות אשה כדמסיק

מאה צרוסיאן אסורות ומעיקרא נמי כי אמר יכול שאני מרבה אף שש עריות חמורות מה טעם מפני שחוקא כל העריות זו לזו ויזון דמקשינן הני שש לט"ו דהם סולם אסורות נקיס נמי ט"ו לש מה התם שלא במקום מזה אף הכא נמי שלא במקום מזה ואמינא דהני ט"ו אפילו שלא במקום מזה אסורות ולהכי איזנטיך ליה למימר שאין צרה אלא מאח (ב) ט"ו אינן אסורות אלא במקום מזה אלא אכל שלא במקום מזה שזי:

מסורת הש"ס

(א) [לקמן יא. יב.], (ב) [קמן יג. א] (ג) [ויקרא יח], (ד) [ויקרא יח], (ה) [נז'י' מוס' כמובות נא: ד"ה חמשה ומוס' קדושין טז. ד"ה ואל ומוס' סוטה נז. ד"ה תנא ומוס' גיטין ג: ד"ה אין ומוס' ב"ק נא. ד"ה חמשה ועוד שם: ד"ה שלשה ומוס' מנחות יח: ד"ה מניין].

ⓘ

גליון הש"ס

גב' לפי שאינה בצרת צרה. לקמן ד' יו"ד ע"ב: שם לא תעשה שיש בו ברת מי דחי. ענין משונת כשד"ס חלק יו"ד סי' נלא: רש"י ד"ח צרת ממאנת וכו' בדריית צפירקין. דף יב ע"א וז"ע: שם ד"ה מחזיר גרושטו וכו' שחזון אפירות להתיבס. עי' לקמן דף יב ע"א וז"ע: תוס' ד"ה לפי כך צרתה פטורה. להדיא אימא צירושלמי ר"פ יו"ד דמסכתין וצרתה מותרת:

ⓘ

הגהות הב"ה

(א) תוס' ד"ה למעטי וכו' אפרש לקמן. כי צ' דבי' מ' ע"א דג"ה מרי איסורי: (ב) לפי וכו' שנשאת לאחיו של ברעל ולו אשה אחרת וכו' נמי טומאה בחזרה: (ג) בא"ד והא דפרץ לקמן כי צ' דבך י"א וע"ש בתוס' דג"ה צרת מנה"מ (ו) ד"ה נעטע וכו' והכי קאמי' אפי' אם תמצי לומר:

ⓘ

הגהות הגר"א

[א] גב' [ואין לו אלא צרמה צרת צרתה מנין ללצרר ולא לצרור] תפ"ח [וכי' כספרי השב' לר"ת ומדכושן הכתובין דליג לא הו"ש רש"י לקמן יג א ד"ה מנה"מ דצרת צרתה פטורה. ומ"ש רש"י כאן לצרור צרות הצרה כי שזיור דרב הוה נקט. דלא כסו"ה בעל צ א סו"ה עד שדחוק מזה]:

ⓘ

הגהות מהר"ב רנשבורג

[א] רש"י ד"ה מחזיר גרושטו וכו' שתיקא אסורות להתיבס. כי עי' חדושי רמב"ן ורשב"א ולקמן דף יא ע"ב דף יב ע"א וז"ע ודו"ק:

ⓘ

תוספות ישנים (המשך) אלא ודאי לאיסורא הוא דעבדינן גי'ש: שאין צרה אלא מאת. ואי ק"ל אמאי איזנטיך למימר שאין צרה אלא מאת ולא סגי ליה כהואיל ואי"א להשא לאחינן וכו'. דהא ודאי שמעינן מימה דאלו שש עריות דאיזנטיך הואיל ולא אפשר להשא לאחינן צרוסיאן מותרות. ואפשר לתרץ דאיזנטיך דאי לא אמר אלא ילאו שש עריות כי הוה אחינה הני שש עריות הוא לצרוסיאן מותרות משום דלא אפשר להו למיזי במקום מזה כלל אבל הנך ט"ו הוה אחינא דהואיל והו במקום מזה דלמא אפילו שלא במקום

בין משועין חילוק בין וקס"ד דלא תעשה. וקס"ד דלא משוינן חילוק בין לא תעשה ודחי לא תעשה ויזון שכן עליה להימירא לא איזנטיך

(ה) נראה דלי' והכי נמי ס"ל למאולא דצרת ממאנת כו'. (ב) צ"ל כדי לאשמעינן דאפילו אלו הטי"ו אינן אסורות כו'.